

L'ordinador màgic

*Propostes
didàctiques*

Àlvar Banyó i Sanç

ESPLAI

© 1994 Joan Pla i Villar
Il·lustracions i caplletres de Miquel Mollà
190x130 mm, 100 pàgines
Enquardernació en rústica

© 1994 Edicions del Bullent, SL
De la Taronja, 16 - 46210 Picanya
961 590 883
info@bullent.net
Director de la col·lecció: Daniel P. Grau
Disseny: Miquel Mollà
Maquetació: A. Silvestre
Assessorament lingüístic: Àlvar Banyó i Sanç

Jo he après a ser un poc humà... Contradictori, punyent, sentit, fantasiós... i capaç d'estimar. Ara he sentit per tu allò que abans no arribava a entendre... Però serà el nostre únic secret...

(Joan Pla, *L'ordinador màgic*, p. 98)

De secrets, d'amors, de fantasies, de contradiccions... i de ser un poc més humans *va* el llibre. D'això, i de moltes coses més, és clar. *L'ordinador màgic* és una novel·la per a tots els públics que s'adiu perfectament als paràmetres del final de segle, la barreja de fonts, de ritmes, de temes, i sempre d'una esfereïdora actualitat. La informàtica, la ciència-ficció i una història d'amor recorren el llibre de Joan Pla, ple de referències a grans clàssics cinematogràfics (*L'home invisible*, *Tron*, *La Rosa Púrpura del Caire*), amanit tot amb una senzilla, però no per això tova, reflexió sociològica. La intertextualitat de nou torna a fer-se evident en les novel·les per a joves, l'anomenat *mix* si haguéssim de parlar de música. I és que el món dels més joves n'és ple a vessar, ho viuen dia a dia. L'actual successió de modes a un ritme gairebé frenètic no és absent en la literatura, que se n'ha de fer ressò, com a creadora de realitat: l'art imita la natura.

L'ARGUMENT

Al si d'una família valenciana té lloc un esdeveniment extraordinari que trastoca la vida dels seus integrants: furgant a l'ordinador de treball del pare, i amagats de tothom, sobretot de la seva germana Betlem, el Roger, en companyia del seu germà Pau i dos xicots més, aconsegueix materialitzar la darrera creació artística de son pare, l'Ulisses, un nou personatge que hauria de presentar un programa televisiu. L'arribada d'aquest ens informàtic mudat en ésser corpori, ara d'aparença *humana*, afectarà la normalitat de tots els que l'envolten: la família mateixa del Roger, el Pau i la Betlem, els amics dels fills, els avis... fins al punt d'un accident automobilístic –sense víctimes, però–, un robatori en un banc –que a la fi restarà com una anècdota inexplicable i misteriosa–, un concurs de ball, i... com en tota novel·la d'acció, una història d'amor. La fórmula no és nova, però sí efectiva.

La presència d'aquesta recentment *persona* acaba essent acceptada pels pares dels tres xiquets i es converteix en un més de la casa, participa de la vida quotidiana –amb reserves, però, com el menjar–, va de viatge, surt a passejar, balla, etc. A poc a poc, aquest procés d'integració –traumàtic en alguns moments, però no exempt de bon humor i ironia punxant– es convertirà en un procés d'humanització.

A través de l'Ulisses queda retratada la manera de viure d'aquesta família dels noranta, amb els seus maldecaps, les seves baralles, les seves dèries, i amb ella, tota la nostra societat de final de segle. La contradicció, com a característica inherent a la humanitat, que ens empeny a fer el contrari del que voldríem fer, esdevé el rerefons de tota l'obra. Amb uns ulls no humans, l'Ulisses, i amb ell l'autor, repassa els grans trets de la civilització a les acaballes del xx, la comunicació, l'estrés, la burla, el sentit del ridícul, la doble moral, el bo i el roí... Curiosament en consonància amb altres manifestacions artístiques que també són un exemple del final de segle, *El cel sobre Berlín*, de Wim Wenders, amb un àngel caigut del cel, *Starman*, amb un extraterrestre sorgit de les estrelles, i moltes més.

Com en un conte de fades, l'amor de Betlem acaba d'humanitzar-lo del tot. Aleshores és quan pren consciència d'ell mateix i demana, com qui acaba de despertar d'un somni etern, un nom per a ell, de la mateixa manera que Gaziell, l'àngel de Wenders, pregunta què és en caure del cel i veure per primera volta la seva pròpia sang. I, en una escena plena de simbologia cristiana, troben el mot que cercaven com si es tractés d'un bateig, amb aigua l'un, amb sang l'altre.

–Betlem, t'estime... –va dir-me.

–Ulisses! Ulisses....! –vaig murmurar, emocionada.

–No vull ser l’Ulisses, jo. Vull deixar de ser el personatge d’ordinador. Vull tenir el meu propi nom, Betlem, com tu... Et deixe que tu me’l tries.

–Jo, Ullis... –vaig tallar–. T’anomenaré..., com? Un nom únic, que només jo hauré de saber...

I després que vaig haver-li donat el nom, ell va atansar la mà al raig d’aigua fresca i abraonada i, amb la conca de la mà, va delitar-se tastant aquella aigua que se li escolava transparent entre els dits...

(p. 80-81)

A la fi l’amor pren forma ja humana i com el príncep que besa la bella dorment –en aquesta ocasió amb els papers invertits–, l’Ulisses besa la Betlem per despertar definitivament del seu somni. Un somni que tot just comença quan acaba.

L’ESTRUCTURA

El llibre és dividit en catorze capítols, en els quals la trama evoluciona de forma lineal, sense salts endavant ni retrocessos. Els tres primers capítols formen una unitat introductòria de presentació dels personatges i de llur psicologia. S’hi inicien, però, els primers esbossos del que serà el clímax del quart capítol quan materialitzen l’Ulisses.

El nus temàtic, que és la nounada vida de l’Ulisses, es podria separar en dues subparts que reflecteixen dos graus en la seva evolució.

La primera va del capítol cinquè al vuitè, i s’hi dissectiona la figura d’un primer Ulisses, innocent i inconscient, un aprenent de la vida dels humans. A través de totes les aventures per què ha de passar en entrar al món dels éssers humans (l’accident de trànsit, el canvi a la invisibilitat, el robatori al banc) coneix la psicologia dels seus nous *amics*, amb la seva capacitat de llegir la ment.

A la segona subpart, del novè capítol al darrer, l’autoaprenentatge comença a donar fruit i desperta un Ulisses que es rebel·la contra la contradicció i la il·lògica dels qui l’envolten. A poc a poc, la mateixa dualitat humana penetra en la seva naixent i virginal personalitat, cada volta més definida i més aparent. El tracte diari amb un món tan diferent i distant del seu, l’acaba impregnant del seu mateix tarannà.

Al final el cicle vital es tanca: l’Ulisses actua com els altres i en fa de les seves –fer com fan no és pecat, diu la dita–. L’amor de Betlem i el nou món que se li obre al davant, ara explicable i comprensible, humanitzen el nouvingut, el doten de la capacitat de fer broma, d’enganyar, d’amagar... però també de sentir i d’estimar:

–T’estime –em va xiuxiuejar a l’orella.

Sobre els meus llavis vaig sentir la pressió d’uns *altres* llavis. Un bes *tebi* i unes mans que m’*acariciaven* els cabells... No sé si somniava.¹

(p. 99)

Fet i fet, la història de *L’ordinador màgic* és en realitat la d’un Ulisses, plena d’aventures i plena de coneixences, sortejant els perills del viatge cap a Ítaca. De fet, és el viatge de tots nosaltres. Cadascú el fa com més li plau, cadascú retorna a la seva Ítaca.

LA FORMA DISCURSIVA

La força del llibre rau en el pes del diàleg, i en el seu dinamisme. El diàleg, com a plasmació directa de l’acció, de sentiments i pensaments dels personatges, és, sens dubte, el discurs que predomina sobre la resta. Les descripcions, per exemple, són ben poques i completament funcionals,

¹ La cursiva és meva.

sense cap digressió del pur avançament de la trama argumental, sense cap concessió a l'art per l'art. El desenvolupament de l'acció prima per damunt de tot, i la manera més plàstica de realitzar-ho és amb el diàleg, en la mesura que discurs més dinàmic i directe.

Tant és així que pot arribar a passar desapercebut que el relat està en boca d'un personatge, la Betlem, és a dir, que es tracta d'un narració subjectiva. De tant en tant, la primera persona deixa pas a un narrador extern, en tercera persona, objectiu, que es limita a fer d'acotació al desenvolupament dels fets expressats als diàlegs. Un narrador ben emmascarat que complementa les absències físiques de Betlem en l'acció. La subjectivitat d'aquesta, però, no impossibilita una novel·la d'acció trepidant, gairebé com un guió literari cinematogràfic.

L'AUTOR

Joan Pla naix a Artana el 1942. Com ja és gairebé obligat en la literatura catalana al País Valencià, alterna el vessant d'escriptor amb la tasca de professor. Aquest gènere d'escriptors tan nostrat, ben profund en els darrers anys, és l'únic resultat a què ens mena la situació particular de la llengua i la particularitat que viu el país, però això és un altre tema. Tornem al nostre autor: el seu interès per la lectura començà ja de ben menut. Mirem com ho expressa ell mateix:

Diuen que les primeres paraules que sents t'impregnen per a tota la vida, i més encara si a través de la paraula has anat dominant la natura. Una natura que jo vaig viure de ple, quan només anàvem a escola amb una enciclopèdia, que no recollia les nostres paraules. I la vaig viure amb les paraules que aprenia de boca de mon pare, que sabia com es deia cada cosa, des d'una planta, que semblava inútil, fins aquella que li servia per guarir un constipat o un mal de ventre. I coneixia cada nom d'ocell i cada tros de natura.

Aquell domini de la natura a través dels mots és el que va calar pregonament en mi, i malgrat que m'ho van ensenyar tot en espanyol, a l'escola, a l'institut i a la universitat, jo mateix de ben jove em vaig interessar; quan a penes hi havia cap llibre en valencià per comprar, d'aprendre a llegir, a escriure, i de descobrir quin era l'origen de la llengua.

A poc a poc s'afeccionà a escriure i començà a compondre poemes, com fan la majoria dels principiants. Però la prosa, a la fi, n'ha sortit vencedora. La tria de la narració rau en la versatilitat d'aquest gènere per a contar coses i relatar com veu el món des de la literatura. Aquests tempteigs primerencs, però, no foren d'allò més satisfactoris: les primeres novel·les no van satisfer Joan Pla. L'esperit de superació anava ja forjant, de bell antuvi, l'escriptor sòlid i capaç que tenim avui en el llibre que presentem. De mica en mica canvià a contar coses que havia viscut personalment. Així parlà d'un home que havia estat pintor i restaurador de ceràmica. Un home molt polèmic al poble. Aquesta narració va rebre el premi Ciutat de València. Era el III Premi Malvarrosa de narració curta. El premi el va esperonar i, animat, decidí escriure una novel·la que expliqués la seva visió del món juvenil: què preocupava els joves, com sentien l'amor i la llibertat, en un món que encara era força repressiu, durant els anys seixanta, quan els Beatles mostraven que hi havia altres camins. La novel·la es titulava *Mor una vida, es trenca un amor*.

Així s'inicià en l'art de contar històries. Històries que poguessin divertir els xiquets, sobretot, o els més grans. La seva professió de professor d'EGB marca l'afany i el delit per contar històries que agradin; el seu contacte diari amb xiquets el capacita per conèixer com pensen, què els diverteix i què els avorreix, i, a més, com ell mateix afirma «n'he contades un cabàs»: *La màquina infernal*, unes aventures de xiquets d'escola, ben apassionant; *L'ordinador màgic* mateix, que dóna pas a la ciència-ficció, la qual continua amb l'*Òmicron*, basat en la teoria que no sols hi ha hagut un big bang, sinó vuit.

Després en sorgiran d'altres de caire juvenil com *El misteriós punyal del pirata*, *La secta del*

Graal, El secret de Hassan, el morisc, paisatges que l'autor mateix recollí quan visità Tunísia, *El misteri del temple grec*, que passa al penyal d'Ifac, i que rememora les cultures grega i romana que van passar per les costes valencianes, *Els enemics de Bola de Drac*, que es basa en la coneguda sèrie de televisió, *La tornada del cometa Halley*, un cometa que passa cada setanta-sis anys prop de la Terra i que, com reconeix Joan Pla, sempre l'ha intrigat. També ha escrit *L'anell del papa Luna*, o *El segrest*, sobre una colla d'amics que passen l'estiu a Peníscola.

Darrerament ha escrit *La venjança dels criptosaures*, una obra que segueix l'impuls donat per Spielberg al tema, encara que es tracta d'una història a la mediterrània, que és una manera diferent de contar les coses, segons confessa l'autor.

D'altres novel·les seves són *Un cadàver amanit amb xampany* i *Tots els noms d'Eva*, dues obres de detectius que traspuen l'afecció de l'autor per la novel·la de gènere.

L'IL·LUSTRADOR

Miquel Mollà va nàixer a la Granja de la Costera, un poble ben petit a prop de la històrica ciutat de Xàtiva, un 9 de maig de l'any 1958. El seu interès per les arts plàstiques se li manifesta des de menut i rep de la vida nombroses proves que aquella és la seua vocació indefugible. Però, com sol passar massa sovint, l'escola i la vida segueixen camins divergents. L'any 1982 es llicencia en Filosofia i Ciències de l'Educació per la Universitat de València, després d'haver provat amb la Medicina. En l'actualitat, fa classes d'aquella branca borda i fosca del coneixement a l'institut de batxillerat Josep de Ribera, de Xàtiva, mentre prova de fer durant el lleure allò que hauria d'haver fet durant la jornada laboral.

Ha realitzat diverses exposicions de pintures i gravats arreu del País Valencià, com també col·laboracions i treballs al vast camp del que sol anomenar-se breument disseny gràfic. Pel que fa a aquesta darrera activitat, cal esmentar la seua estada a les editorials valencianes ECIR i Edicions del Bullent. D'aquesta darrera, n'és el director gràfic, i ha il·lustrat, a més a més de *L'ordinador màgic*, *Etcètera, etcètera*, *El gegant i el rabadà* i *S'ha escapat un cangur*.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES I METODOLÒGIQUES

Les propostes de treball que ara segueixen no són, de cap manera, definitives, i un lector despert de segur que en pot trobar altres de millors. La meua intenció ha estat facilitar la tasca del professor a l'hora de dissenyar el treball i el control de la lectura d'aquesta novel·la. Algunes, les he realitzades anteriorment a les meves classes; d'altres són dissenyades únicament per a aquest llibre. Espero no haver-me separat gaire de l'interès del lector general. Reconec, però, que a voltes no me n'he pogut estar. Tanmateix, ací en teniu la prova a les vostres mans.

Per tal de facilitar la tria de propostes, les he dividides en tres blocs:

1. *Anàlisi literària*
2. *Anàlisi lingüística*
3. *Producció de texts*

El primer nivell acara el text des dels vessants que configuren un text com a novel·la, com a obra narrativa, els més intrínsecament literaris: paratext (títol) i informació tècnica del llibre, gènere, tema i subtemes, argument, temps i lloc de l'acció, tipus de narrador i personatges, per aquest ordre.

El segon, l'anàlisi lingüística, fa un recorregut per la semàntica, la morfologia i la sintaxi a partir de les particularitats del llenguatge del text.

El tercer bloc és un recull d'activitats per a produir texts, tant escrits com orals. No podíem obviar que el llenguatge s'usa predominantment de forma oral, i no pas escrita. Però, tot i això, encara ens capfiquem a fer prevaler l'habilitat d'escriure i llegir sobre les de parlar i escoltar.

1. ANÀLISI LITERÀRIA

- Sempre cal començar pel principi, o bé acabar pel final, és a dir, al cap i a la fi, per la fitxa tècnica:

Títol de l'obra:	_____		
Cognoms, nom de l'autor:	_____		
Editorial:	_____		
Ciutat i any de l'edició:	_____	Nombre de pàgines:	_____
Collecció:	_____	Núm.:	_____
Tema/gènere:	_____		
Lloc i temps de l'acció:	_____		
Argument:	_____		

○

Tipus de narrador:	_____

Personatges: • Principals	_____

• Secundaris	_____

Valoració personal:	_____

○

- Per què es titula així aquest llibre?
- Us sembla que *L'ordinador màgic* és una novel·la negra, històrica, intimista, experimental, etc.?
- Si teniu problemes per a classificar-la en un sol gènere novel·lesc, a què creieu que es deu? Potser és perquè aquesta novel·la té molts gèneres alhora?
- Parlem del llibre en conjunt, es tracta d'una novel·la que s'adequa a la vida real i quotidiana de tots nosaltres o podríem dir que és una novel·la de ficció? En altres paraules, els fets que hi tenen lloc són versemblants? Els problemes dels protagonistes, i els protagonistes mateixos, són semblants als que tenim nosaltres i a nosaltres mateixos?
- Quin creieu que és el tema del llibre? N'hi ha més d'un?
- Podríeu relacionar cada tema amb una altra obra artística, ja sigui una novel·la, un poema, una pel·lícula, una obra teatral, una pintura, una òpera, una cançó, etc.?
- Feu un breu resum del llibre seguint l'ordenació per capítols.
- Parlant ara del temps de l'acció, quan creieu que té lloc? N'hi ha cap referència al text? Podríeu dir exactament el dia, el mes o l'any? Per què?
- L'acció es desenvolupa principalment en dues ciutats valencianes capitals de comarca. De quines poblacions parlem i de quines comarques són capital?
- En la pàgina 70 hi ha unes diferències entre aquestes dues ciutats. Rellegiu el text i comenteu-les, tenint en compte també la vostra població.
- També apareixen dues poblacions més, però de forma més fugissera. Les podríeu recordar?

- En un mapa de València busqueu on són els carrers que apareixen en el llibre: el barri del Campanar, la plaça de bous, la plaça del País Valencià, la plaça de la Mare de Déu, el Parterre, els Vivers. Una vegada localitzats, traceu una ruta que els uneixi fàcilment i redacteu un itinerari turístic, amb informació dels llocs, horari de la visita, temps d'estada, etc., per a un possible visitant foraster que vol veure tot això en un dia.
- Què més podríeu ensenyar-li de València al dia següent?
- En el llibre, parlant ara de Castelló de la Plana, ixen elements emblemàtics: el Fadrí de Castelló i el Bartolo. Què són?
- Qui és el narrador de l'obra?
- Podeu trobar algun moment en què aquest narrador no aparegui i la narració continuï avançant? En altres paraules, hi ha cap passatge on no intervé i tanmateix sabeu què està passant sense que parli cap personatge?
- Si hi ha dos narradors, doncs, podríem veure'n un com a principal i l'altre com a secundari? Quin n'és el principal?
- De quina mena és cadascun? Intern o extern a l'obra? En primera o en tercera persona? Subjectiu o objectiu?
- Els personatges tenen una caracterització fixa o evolucionen al llarg del llibre? Són plans o complexos?
- Feu una descripció, física i psíquica, de l'Ulisses. Si no recordeu exactament com era, rellegiu les pàgines 12, 13 i 65.
- Quins personatges són al davant quan hi ha la materialització de l'Ulisses? Hi era la Betlem?
- Qui és el de la barba de xot?
- Per què el pare s'entossudeix a no acceptar la materialització de l'Ulisses davant dels fets consumats dels diners, l'ordinador cremat, etc.?

2. ANÀLISI LINGÜÍSTICA

- ↳ El llibre fa servir alguns termes informàtics que són sigles. Sabríeu, per exemple, què vol dir cada lletra en les sigles BASIC (p. 35), COBOL (p. 66), PASCAL (p. 66)? Podeu ajudar-vos del *Diccionari d'abreviacions* de l'Enciclopèdia Catalana per trobar el significat dels mots que les formen.
- ↳ Tots tres mots fan referència a tres llenguatges informàtics, en què es caracteritza cadascun? Busqueu la informació en una enciclopèdia o en manuals d'informàtica.
- ↳ Però, les sigles, ben bé què són? En feu servir a l'hora de parlar? Quines?
- ↳ Sabríeu què volen dir les lletres de les següents sigles?

UNESCO	URSS	ONU	SIDA	TV3
PPCC	EUA	DOGV	IEC	PIB
PV	DNI	LOGSE	BUP	IFP

Deveu haver observat que no porten punt per a separar les lletres ni tampoc al final.

- ↳ En el llibre també apareix una sigla referida a la televisió, *RTVX*. Aquesta sigla, el lloc on treballa el pare de Betlem, a què creieu que correspon? Us donem una pista:

RTVE *Ràdio-Televisió Espanyola*

- ↳ Algunes ens són ja tan habituals que no les sentim com a tals i s'han transformat en mots d'aparença normal i s'escriuen en minúscula, per exemple, *Renfe*, *Seat*, *Otan*, etc. En sabríeu dir algunes més? I sabríeu dir a partir de què s'han format?
- ↳ Quina diferència hi ha entre una sigla i una abreviatura?

- ✎ Què són els símbols?
- ✎ I què són les abreviacions?
- ☞ Ací hi ha quatre definicions, una per a cada mot. Uniu-les.

<i>abreviació</i>	• mots o sintagmes, nominals i preposicionals (sobretot nominals), representats abreujadament.
<i>sigla</i>	• representació d'un mot o dels mots d'una frase per alguna o algunes de les seves lletres, la primera de les quals ha de ser la inicial.
<i>abreviatura</i>	• lletra o lletres, generalment inicials, del nom de persones, d'empreses, abreviatura d'associacions, de publicacions, d'instruments, de documents i d'altres símbols entitats concretes o abstractes que hom usa per comoditat en comptes del nom sencer, especialment en la pràctica comercial i burocràtica.
<i>simbol</i>	• forma abreujada o qualsevol altre signe que un organisme, generalment oficial i sovint internacional, pren com a representació d'un cosa o d'una operació.

✎ Busqueu el significat de les abreviatures següents.

veg. ctra. Sr. tel. c. av.
cap. pl. pça. nre. Vè. St.

Fixeu-vos que totes porten punt al final.

☐ Sovint fem servir, per costum i tradició viciada, certes abreviacions que no es corresponen amb les correctes. Endequina quina de les dues possibilitats és la correcta. Només n'hi ha una de correcta.

Quina?

p. o pp.	<i>pàgines</i>
nº o núm.	<i>número</i>
EUA o EEUU	<i>Estats Units d'Amèrica</i>
SA o S.A.	<i>Societat Anònima</i>
ptes o PTA	<i>pessetes</i>
1er o 1r	<i>primer</i>

Formes correctes:
p, núm, EUA,
SA, PTA, 1r

✎ Diguen també de quina classe d'abreviació es tracta, d'abreviatures, sigles o símbols.²

✎ Busqueu en el diccionari el significat dels mots següents:

ballaruga, bocins, desori, esbardellar, faceciós, fatxada, garjola, mofa, orejar, palplantat.

✎ Veureu que cada definició va acompanyada d'una informació gramatical. Es tracta de sigles o d'abreviatures? Què vol dir cadascuna? Al principi de cada diccionari teniu sempre una llista amb el mot que hi correspon.

✎ Busqueu, ara que ja en sabeu el significat i que els heu treballats, un sinònim per a cinc del mots.

✎ Canviem de terç, i passem a les frases fetes. Sabeu què són? El llibre en té moltes, i de moltes menes. Potser algunes les coneixereu, i les heu utilitzades i tot. Expliqueu-ne el significat, i al final proveu de fer una definició d'aquesta categoria de mots.

<i>amb diners, torrons</i>	<i>caure de tos</i>
<i>eixir com la cera</i>	<i>enviar a Bétera</i>
<i>estar agafat amb llaç</i>	<i>fer morros</i>
<i>mirar-se el melic</i>	<i>tenir-la votada</i>

² Les dues primeres són abreviatures; les dues següents, sigles; les darreres, símbols.

traure/fora de polleguera

☞ L'estil de la nostra escriptura pot variar-se alternant diferents formes que són paral·leles, tant en el lèxic com en la morfologia, com en la sintaxi, etc. Amb la variació enriqueim el text i, alhora, el fem més amè, menys repetitiu i avorrit. Practiquem aquest punt:

a) Variació lèxica

1. Uniu amb fletxes aquestes columnes relacionant els geosinònims:

<i>blat de moro</i>	<i>al·lot</i>	<i>talent</i>
<i>noi</i>	<i>gana</i>	<i>xiquet</i>
<i>diners</i>	<i>dacsa</i>	<i>panís</i>
<i>fam</i>	<i>sous</i>	<i>cèntims</i>

2. A quins dialectes podríeu fer correspondre aquests mots?

3. Feu el mateix amb formes de diferents registres:

<i>estar</i>	<i>indret</i>
<i>dia</i>	<i>romandre</i>
<i>cap</i>	<i>brindar</i>
<i>oferir</i>	<i>jorn</i>
<i>lloc</i>	<i>clepsa</i>

b) Variació morfològica

1. Certs mots admeten dues formes de plural:

<i>text</i>	<i>texts o textos</i>	«-xt»
<i>bosc</i>	<i>boscs o boscos</i>	«-sc»
<i>llest</i>	<i>llests o llestos</i>	«-st»

Enumereu cinc exemples per a cada terminació. Vigileu de no caure en l'errada de mots com *complex*, que fa el plural *complexos*, acabat en «-x» i no en la terminació «-xt». Podeu buscar-ne en el *Diccionari de la rima* de Francesc Ferrer Pastor, on apareixen els mots ordenats per les terminacions.

2. Per contra, alguns mots admeten doble moció de gènere, però amb diferències de significat, és a dir, que si són masculins volen dir una cosa, i si són femenins, una altra. Expliqueu la diferència entre:

<i>el canal/la canal</i>	<i>el fi/la fi</i>
<i>el llum/la llum</i>	<i>el son/la son</i>
<i>el terra/la terra</i>	<i>el vall/la vall</i>

3. El pretèrit perfet simple (PPS) té un correlat perifràstic (PPP). Així podem usar *acabà* i *va acabar*. Completeu ara la correspondència:

PPS		PPP	
vaig cantar	isqué
vam venir	veres
va ser	corrí

c) Variació sintàctica

1. Depèn del que es vol ressaltar, l'ordenació dels sintagmes varia. Així, si parlem d'una cosa que ja és coneguda (tema), passa a ocupar el primer lloc de l'oració:

*Han instal·lat dos **computadors** a l'entrada.*

***De computadors**, n'han instal·lat(s) dos a l'entrada.*

Feu el mateix amb aquestes oracions:

*Han alliberat dos **ostatges**.*

*Havien falsificat uns quants **documents**.*

*Han escrit bé deu **contes**.*

*Cada setmana enceten un parell de **pernils**.*

*No hi veig gaires **novetats**.*

2. Alguns sintagmes preposicionals que complementen un nom són fàcilment transformables en adjectius.

*Model: el cotxe **del pare** el cotxe **patern***

Opereu segons el model:

la vida de nit una torre inclinada

un abric de trinca una història romàntica

un dia amb núvols la literatura catalana

3. A l'hora de relatar uns fets podem optar per la transcripció textual de les paraules dels qui hi intervenen, conservant els verbs en els temps i les persones originals –aquest cas hom diu que és **estil directe**–; o bé fer-los dependre d'un verb de *dir* o de *pensar*; i en conseqüència, canviant els morfemes de flexió verbal –**estil indirecte**.

Canvieu aquestes oracions de l'estil directe a l'indirecte i a l'inrevés.

Després que el Juli i el Rubèn observaren com funcionava el programa, el Roger digué:

–Ara sí que ha arribat el moment culminant: el de l'èxit o el de fugir de casa si llance a perdre l'equip de mon pare...

(p. 31-32)

El Rubèn afirma que ell pensà que s'havia esdevingut un terratrèmol i tots quatre serien engolits cap al centre de la terra. Que aquella figura tan estranya que veié aparèixer enmig del despatx li semblà un dimoni que venia per ells.

(p. 34)

Vigileu el canvis que feu perquè les referències a l'espai, al temps, als pronoms, etc. –la *dixi*–, sovint es veuen afectades en passar d'un estil a l'altre.

3. PRODUCCIÓ DE TEXTS

Mireu a classe la pel·lícula *Tron*. Com podreu observar hi ha un fenomen invers al de *L'ordinador màgic*: un programador de computadores és capturat en un programa. Discussiu la possibilitat que un fet semblant pugui succeir, per exemple, amb els avanços de la realitat virtual.

Debateu en grups sobre el futur que ens ofereix la informàtica per al proper segle XXI. Feu una exposició a classe de les conclusions a què heu arribat.

Partint de la vostra experiència i de les vostres necessitats diàries, redacteu una carta per a una empresa d'ordinadors en què els dieu com haurien de ser, què haurien de fer, quin preu haurien de tenir, etc. Vigileu la forma de la carta: salutacions, tractaments, comiat... a més de la redacció i el disseny del text, marges, punts i a part, majúscules, etc.

Les màquines avancen a un ritme frenètic, de manera que ens superen la imaginació. Isaac Asimov, científic i escriptor nord-americà d'origen rus, va escriure fa uns anys el llibre *Jo, robot*, on exposa uns manaments bàsics per a aquestes entitats pensants no humanes. Llegiu el llibre i reflexioneu sobre els valors ètics que s'hi reflecteixen.

✍️ Feu un relat curt en què es tractin alguns dels punts anteriors.

🗨️ *L'ordinador màgic*, i més concretament l'Ulisses, podria encabir-se en aquest model ètic d'Isaac Asimov?

En les pàgines 79-80 es nomena la història del xiquet trossejat i fregit per sa mare que sant Vicent Ferrer va guarir a la ciutat de Morella. Feu una escenificació a classe d'aquest o d'alguns dels seus miracles.

✍️ En les pàgines 66 i 72 hi ha dues referències al passat històric dels valencians. Feu una redacció en què relateu l'origen dels valencians actuals. Després feu-ne una exposició a classe. Veureu com paga la pena parlar-ne.